

Så här produceras ekologisk mjölk

EKOLOGISK MJÖLK kommer från kor som fötts upp ekologiskt. I tankbilen och i mejeriet hålls den ekologiska mjölken hela tiden skild från övrig mjölk vare sig man gör grädde, fil eller något annat av den. På den ekologiska gården där korna lever ska de ha det bra och kunna bete sig naturligt. De ska också huvudsakligen få äta sådant foder som de är skapade för att kunna smälta.

Kons naturliga beteende

Kon är ett socialt flockdjur som behöver röra sig fritt för att t.ex. inrätta sig i flockens rangordning. Kor måste därför kunna gå ut på bete åtminstone under sommarhalvåret och kunna gå ut och röra på sig även på vintern. När kalven föds vill kon slicka den torr och skydda den och både ko och kalv mår bra av att kalven diar. Alla ekologiska kalvar får dia under råmjölksperioden (3 dygn), ofta längre.

Den ekologiska kon äter ekologiskt foder

Kor är idisslare och har fyra magar där fodret i tur och ordning omvandlas till näring med hjälp av bakterier och enzymer. Idisslares magar är anpassade att smälta fiberrika gröna växter och därför är grovfoder korns naturliga föda. Grovfoder växer på vallen och består av gräs och klöver som betas, torkas till hö eller konserveras till ensilage. De vita bollarna som ligger på åkrarna efter skörd är vall som konserveras till ensilage med hjälp av mjölksyrebakterier (som surkål) i den lufttäta balen. Ekologiska kor äter ofta mer grovfoder än kor som inte hålls ekologiskt.

Dagens kor producerar väldigt mycket mjölk. En ekologisk ko mjölkar i genomsnitt ca 8000 liter mjölk om året, en icke-ekologisk ko ungefär 1000 liter mer. Många kor mjölkar över 10 000 liter om året. För att kunna orka med denna prestation behöver hon mycket energi och protein, som en högprestande idrottsman. Därför behöver kon oftast också ett tillskott av mer koncentrerat foder som finns i t.ex. säd. Men om andelen koncentrerad näring i förhållande till grovfoder blir för stor, utsätts kon för påfrestningar som kan leda till hälsoproblem. I utfodringen får ekologiska kor energi och protein till så stor del som möjligt från grovfodret. Kon måste då kunna äta stora mängder av det fodret för att få i sig tillräckligt med näring.

I mjölkproduktion som inte är ekologisk utfodras korna ofta med koncentrerat protein från sojabönor som importerats från bl.a. Brasilien. Där odlas sojan i ensidig odling med hjälp av kemiska bekämpningsmedel som skadar både människor och natur. Av sojan tillverkas sojamjöl med hjälp av kemiska extraktionsmedel. Sådant sojamjöl får inte ingå i ekologiskt foder. Däremot kan ekologiskt odlad soja ingå i foder till ekologiska kor.

Ekologiska gårdar strävar i stället efter att vara självförsörjande med så lite inköpt foder som möjligt. Minst hälften av fodret odlas på den egna gården. Fodret är helt ekologiskt odlat, dvs odlat utan konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel.

Kalven

För att producera mjölk måste kon få en kalv varje år. Ekologiska kor får föda sin kalv i avskildhet i en speciell kalvningsbox där de

får vara ifred och lära känna varandra den första tiden. Den ekologiska kalven får dia minst 3 dygn för att få i sig den första näringsrika råmjölken. Den skyddar kalven mot infektioner. När kalven skiljts från sin mor får den leva i grupp med andra kalvar. Till minst 12 veckors ålder får den fortsätta att dricka riktig komjölk genom att dia en amko eller suga på en konstgjord spene. När kalven får riktig komjölk blir den friskare och växer fortare än om den föds upp på pulvermjölk. I icke-ekologisk uppfödning kan kalvarna få stå ensamma i små boxar och dricka mjölk gjord på pulver.

Utegång och bete under sommarhalvåret

Motion, frisk luft och sol är hälsosamt för kor. Den som sett kor släppas ut från vintertallet på det första vårarbetet kan lätt förstå att utevistelse och motion är en del av kons välbefinnande. Kor vandrar också långa sträckor under betandet och till och från mjölkningsplatsen. Det är nyttigt och naturligt för kon. Ekologiska kor och ungdjur ska under betes säsongen vara ute på bete minst halva dygnet. Under den tiden får korna i sig minst hälften av sitt dagliga foder genom att beta. Därför behöver en ekologisk mjölkgård mer betesmark än vad mjölkgårdar brukar ha. När korna betar i hagarna bidrar korna samtidigt till att hålla landskapet öppet och att gynna den biologiska mångfalden i åkrar och hagar.

Under vintern inne i lagården

Ekologiska kor står inne i lagården kortare tid än andra kor, även under vinterhalvåret kan de nämligen gå ut en stund varje dag för att få frisk luft och motion. Lagården ska vara ren, dragfri och ljus med bra ventilation. De ryktas och klövarna ses om regelbundet. Då får också skötaren en kontakt med dju-

ret vilket är värdefull för båda. Förr stod de flesta kor bundna under lagårdsvistelsen, men numera får de oftast röra sig fritt även inne i lagården och ligga på en bekväm bädd av halm eller annat strö. För bönder som har ett mindre antal kor kan det vara alltför dyrt att bygga om sin lagård så ännu så länge får kor på en del små gårdar stå uppbundna i lagården under vintern under förutsättning att de rastas utomhus två gånger i veckan.

Förebyggande hälsovård

Grundregeln är att djuren ska födas upp och leva hela sina liv på den egna gården. Då minskar risken för att smitta sprids mellan olika grupper av djur. Enstaka djur kan dock köpas in för att möjliggöra ett bra avelsarbete. Men det finns också andra saker som påverkar hur korna mår. Med rörelsefrihet, utevistelse och en diet baserad på grovfoder, samt god skötsel och bra rutiner lägger en ekologisk djurbonde grunden för en god djurhälsa.

Om ett djur blir sjukt ska det naturligtvis snabbt behandlas och få den medicin det eventuellt behöver, men djuren får inte behandlas rutinmässigt eller i förebyggande syfte med t.ex. avmaskningsmedel. Om kon behandlas med antibiotika tar det dubbelt så lång tid att få sälja mjölken som ekologisk jämfört med vad som gäller för annan mjölk.

